

Helsingin kaupungin vesijohdotolaitos Vanhankau-
pungin kosken läntisessä haarassa
(Vantseanjoki)

Avskrift.

IV. 6/12

N:o 43/253 1872.
=====

5/10/12

Güvernörens öfver Nylands län utslag i anled-
ning af Kontinental vattenverks aktiebolaget "Nep-
tuns" härstädes skriftligen gjorda ansökan om
tillstånd att, såsom innehafvare af en för inrät-
tande af vattenledning från Wanda å invid Gammel-
staden till Helsingfors meddelad ^{koncession} koncession, få
i antydt syfte uti den derstädes befintliga fors
anlägga en ny dam af sten och nedlägga den öfre
af de vid detta strömfall befintliga mjölqvarnar
samt uppföra en stenbyggnad för nämnda vattenled-
nings pumpverk: Gifvet å Landskansliet i Helsing-
fors, den 19 Mars 1873.

Af handlingarne i målet inhemtas: att sedan Kontinental-vatten-
verk-aktiebolaget "Neptun" i Berlin genom öfverlåtelse blifvit inne-
hafvare af ett med Registraten i denne stad den 22. Februari 1871
afslutadt koncessionskontrakt för ävägbringande af en vattenled-
ning från Wanda å invid Gammelstaden till Helsingfors, med begag-
nande af den derstädes befintliga fors sasom drifkraft, samt bemäl-
da bolag för sagde ändamål tillhandlat sig äganderätten till femton
sextondedelar uti de vid strömfallet i nämnde fors inrättade tull-
mjölqvarnar äfvensom utverkat sig arrenderättigheten intill utgån-
gen af år 1908 till den Helsingfors stad tillhöriga återstående
sextondedelen uti berörda qvarnar, har bolaget, med anledning af

Ottav Stämpel

stadgandet uti Kongl.resolutionen den 9 September 1756, hvaruti såsom vilkor för besittningsrätten till qvarnstället fastställes att qvarnen borde vidmakthållas med åtta par stenar, har bemälda Magistrat anhållit att, i händelse vattentillgången i Wanda å tilläfventyrs ej vore tillräcklig till såväl vattenledningens som qvarnarnes drifvande, vattenledningen skulle hafva företräde framför qvarndriften, så att den sistnämnda vid inträffande vattenbrist finge efter omständigheterna antingen inskränkas eller för någon tid inställas, hvilken vattendrift, enligt bolagets förmenande, kunde komma att inträffa endast under högsommarren, då qvarnarna vanligen vore i afsaknad af mäld; derå och efter det Magistraten, sedan stadens äldste blifvit i saken hörde, medelst till min närmare pröfning öfverlemnadt utslag af den 10 Juli 1872 för dess del bifallit till bolagets anhållan om berörde eftergift hvad beträffar stadens andel i qvarninrättningen, samt jag uti skrifvelse för den 6 påföljde Augusti, jemte tillstyrkan om bifall, hos H.K.M. i underdånighet hemställt om ej bolagets änberörda anhållan kunde i Näder medgifvas; så har H.K.M., vid den 28 i samma månad skedd föredrag af ärendet, velat, för den händelse att bolaget utverkat sig behörig tillåtelse att använda vattenkraften uti forsen jemväl till bedrifvande av den tillärnade vattenledningen, för den tid detta fortfarande trygga bolaget vid besittningsrätten till qvarnstället äfven för det

fall att under den torra årstiden, då tillräcklig vattentillgång kunde saknas till bedrivande samtidigt såväl af vattenledningen, som af åtta par stenar vid qvarname, qvarndriften måste af sådan anledning för någon tid inskränkas eller helt och hållet inställas, med förbehåll likväl att bolaget för hvarje gång sådan inskränkning i qvarndriften vore att emotse, borde derom anmäla ej mindre härstädes, än hos bemälda Magistrat; att bolaget, till följe deraf uti en den 25 September sistlidna år hit inlemnad skrift anhållit om tillstånd ej mindre att i stället för den i sagde fors befintliga äldre dam få inrätta en ny sådan af trä eller sten af enahanda höjd och lika stor öppning för högt vatten som den förre, än att, med nedläggande af den ena af de tvänne vid berörde strömfäll inrättade mjölqvarnar, af hvilka den andre komme att i sig inrymma åtta par stenar, i stället för den förre uppföra en ny byggnad för vattenledningens pumpverk, hvilket skulle med turbin drivas; med anledning hvaraf distriktsingenjören i fjerde eller Päijäne distrikt, hvilken genom resolution den 26 i samma månad förordnats att å anläggningsstället i fråga anställa författningsenlig syn den 28 påföljde Oktober, efter det derom inom föreskrifven tid uti denne stads och Helsinges sockens kyrkor behörigen utlysts, dylik syn förrättat samt med instrument deröfver och karta öfver anläggningsstället den 18 derpåföljde November hit inkommit,

Och inhämtas af berörde instrument, bland annat, att vid synen sig infunnit, utom andre, bolagets här på orten begagnade ombud Ingeniören Robert Huber och ordföranden i sagde sockens kommunala nämnd Rusthållaren Karl Fredrik Eklund, från Malm by, å egen- skap af utsedt ombud för Helsinges sockneboar, af hvilka Rusthållaren Eklund förklarar sockneboarne emot ansökningsen icke hafva något att anmärka allenast vattenytan i Wanda å icke höjdes öfver dess förra stånd samt antalet qvarnstenar i derstädes befintliga qvarn fortfarande fastställdes till minst åtta par, äfvensom Ingeniören Huber vidhandengifvit; att den nya dammen, hvilken skulle uppföras af sten, borde i likhet med den nuvarande trädammen upptaga hela vattendragets bredd samt, för erhållande af kortare vattenränna, anbringas tjugu fot nedanom trädammen äfvensom, till vinnande af större stabilitet, uppföras i form af en bage, till stöd för hvilken en contrefort skulle anbringas ungefär i midten af forsen; att det öfre af de tvänne qvarnhusen borde raseras och i stället en stenbyggnad af lämpliga dimensioner uppföras för inrymmande af vattenledningens pumpverk, till hvars drifvande turbin såsom motor skulle användas, samt att i det nedre qvarnhuset skulle sammanföras åtta par stenar under ett tak för att, af gemensamt maskineri, drifvas medelst turbiner eller vattenhjul, efter omständigheterna; att af synemännen i öfrigt antecknats, att Wanda å, hvars källor läge

inom Janakkala socken, under dess lopp till saltsjön emottoge en mängd tillflöden inom Nurmijärvi, Thusby och Helsinge socknar, till följe hvaraf dess vattenmängd vid utloppet i Gammelstadsfjorden vore af så betydlig storlek att vattenbrist hvarken för vattenledningens eller qvarnes behof, enligt all sannolikhet, kunde inträffa, att forsens såväl sidor som botten utgöras af berg; att vattenvariationen ofvanför forsen uppginge till nära fem fot och nedanför densamma till obetydligt lägre; att fallhöjden från öfre till nedre lugnvattnet varierade emellan sjutton och tjugu fot efter olika vattenstånd ofvan- och nedanför forsen på skilda tider af året; att båt fart å strömfallet icke kunde idkas och att stockflötning, ehuru icke i betydligare sträckning bedrifven, likväl såväl i ån som i forsen förekomme; samt att synemännen sig utlåtitt, och alldenstund den nuvarande, från den ena stranden till den andra sig sträckande dammen af ålder förefunnits samt vid synen icke någon anmärkning emot den till byggande föreslagna stendammen gjorts, fördenskulle ansågo synemännen sig kunna tillstyrka bifall till bolagets ansökning, i hvilket afseende föreslagits att bolaget, jemte tillåtelse att använda vattenkraften i forsen jemväl till bedrifvande af den tillärnade vattenledningen, kunde medgifvas rättighet att för sagde ändamål uti forsen, tjugu fot nedanom den nuvarande dammen anlägga en öfver vattendragets hela bredd sig sträckande och till hela sin längd med skifbord försedd dam af sten, hvilken borde intaga samma

höjd med det märke som, i form af ett kors, inhuggits i berget på östra sidan af vattendraget, tolf fot ofvanför den nuvarande dammen, hvilket märke utvisade såväl dennas höjd, som den höjd hvartill vattnet, utan skada för öfverbyggare, kunde få uppdämmas, hvarhos och jemte det i afseende å flötning en öppning af lämpliga dimensioner i dammen borde anbringas eller företrädesvis en vanlig stockflötningstränna af trä inrättas, synemännen, enär någon anledning icke förekommit till antagande att den öfre qvarnens undanskaffande, pumphusets anläggning derstädes och den nedre qvarnens förändring till inrymmande af åtta par stenar kunde komma att förnärma allmän rätt eller skada öfver eller under byggare, ansett nästnämnda anläggningar och förändringar likaledes kunna förordnas; att jag, med anledning af förenämnde ansökning och syneförrättning, genom till kronofogden i Helsingehärad afläten resolution af den 22 i sagde November månad infor drat vederbörande Helsingesocknebor bemötande i saken, hvilket jemväl afgifvits och deri bemälde sockneboer väl medgifvit åvägabringandet af vattenledningen i enlighet med nuvarande syneförrättning, men vid medgifvandet fästas vilkoren, att qvarnen skulle framför vattenledningen äga företräde till vattentillgången, att vattenståndet i ån icke blefve förhöjdt samt att vattenledningsverket komme att undanskaffas för den händelse detsamma framdeles visade sig hinderligt för företag, hvaraf ortens väl-

stånd och odling vore beroende; derå jag genom resolution af den 17 Januari innevarande år infordrat denne stads äldstes enahanda bemötande, hvarmed Magistraten jemte affordradt eget yttrande inkommit och uti hvilket ej mindre bemötande än yttrande bifall till ansökningsen tillstyrkts, hvarefter Forststyrelsen med den 5 innevarande månad äskadt utlåtande i saken likaledes hit inkommit; allt på sätt akten i ärendet, härstädes förvarad; närmare af sig visar.

Hvad sålunde förelupit och handlingarna i saken vidare innehålla, har af mig i öfvervägande tagits; Och som bolaget "Neptun" styrkt sin besiktningsrätt till qvarnstället vid ofvanberörda strömfall i Wanda å, hvilket af ålder varit till hela sin bredd af dam upptaget, alltså och emedan vid förenämnda syneförrättning utredt blifvit att den , i afseende å ifrågavarande vattenlednings inrättande, till uppförande likaledes öfver nämnde vattendrags hela bredd föreslagna dam af sten icke kommer att genom uppdamning verka menligt för vederbörande öfverbyggare, ty och med hänsigt till hvad vid syneförrättningen i öfrigt inlupit pröfvar jag, i stöd af Kejserliga förordningen angående vattenledningar och vattenverk af den 23 Mars 1868, lagligt tillåta bemälda bolag ej mindre att, i ofvananfördt afseende, tjugu fot nedanom den nuvarande dammen anlägga en öfver vattendragets hela bredd sig sträckande

och till hela sin längd med skifbord försedd dam af sten, med iakttagande likväl af följande vilkor: att nästnämnde dam icke får öfverskrida den höjd som för densamma vid syneförrättningen föreslagits; att, till förekommande af flottledens obrukbargörande och virkesflötningens fördyrande samt till befrämjande af fiskens upp- och nedgång, i dammen, vid det ställe som motsvarar midten af forsen; en öppning med därtill hörande luckor inrättas till tre fots djup under dammens öfre kant och tre fots bredd, för att författningsenligt öppenhållas, samt att bolaget genom lämpliga inrättningar skyddar verken för skada af flottningagods, än att, med nedläggandet af den öfre af de två vid strömfallet befintliga tullmjölqvarnar, i stället uppföra en stenbyggnad af lämpliga dimensioner för inrymmande af vattenledningspumpverk, med förbehåll dock att inom den nedre af desse qvarnar, i ofvanstadgadt afseende, åtta par stenar anbringas.

Besvär 90 dag. till Kejs.Senatens Ekon. Dept. Som ofvan.

Th. Thilén.

C.E. Engroos.

Avskriftens riktighet bestyrker: Helsingfors, Å landskansliet
den 16 maj 1934.

J. Fullmann
arkivarie